

Keizer

Nederlands Muziek Instituut

DUO

t.a.v. de heer H. Zijlstra, staatssecretaris voor Cultuur
Postbus 606
2700 ML ZOETERMEER

Den Haag, 31 januari 2012

Ons kenmerk: EAd/3001/4150/FZ

Geachte heer Zijlstra,

Dit bezwaarschrift richt zich tegen uw besluit om de subsidie aan het Nederlands Muziek Instituut (NMI) met ingang van 2013 te beëindigen (uw brief van 23 december 2011, ref. 356883).

Over het frictiebeleid, dat in deze brief ook aan de orde komt, heeft de directeur van het NMI, de heer F.W. Zwart, u al een brief geschreven om een kennelijke onjuistheid recht te zetten. Ik heb begrepen dat daarover nog wordt gecorrespondeerd. Wij zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Voorafgaand aan uw brief van 23 december 2011 heeft u verschillende wegen ingeslagen om de besluitvorming tot beëindiging van de subsidie aan het NMI mogelijk te maken. Wij hebben tegen deze gang van zaken bezwaar aangetekend met ons bezwaarschrift EAD/0509/4136/FZ van 5 september 2011, dat vervolgens door u is afgewezen. Wij hebben daarom de stap naar de bestuursrechter gezet waarnaar wij hier korthedshalve verwijzen. Deze procedure is nog gaande.

U stelt dat u op grond van de nieuwe subsidieregeling niet langer de mogelijkheid hebt om ons subsidie toe te kennen voor de huidige activiteiten. In de toelichting op uw besluit (nr. 296398 van 21 juli 2011) merkt u op p. 4 op, "dat ik het ongewenst acht om de benodigde ombuigingen te realiseren zonder dat daarbij scherpe inhoudelijke keuzes worden gemaakt. Dat houdt in dat ook inhoudelijke keuzes ten aanzien van langjarige instellingen onvermijdelijk zijn."

Er ontbreekt echter elk spoor van een "scherpe inhoudelijke keuze". In de brief van 1 november 2011 (zaakno. BC 110552) wordt echter gewezen op de "stand van 's Rijks kas". Dat lijkt ons geen inhoudelijke keuze. Het enige argument dat u hanteert is dat het Rijk niet voor elk aanbod verantwoordelijk is. Dat moge zo zijn, maar dit is dus geen inhoudelijke keuze. Een inhoudelijke toets en daarop gebaseerde motivering is wel het minste dat noodzakelijk is als het om het behouden en ontsluiten van nationaal **erfgoed** gaat.

Het collectieonderdeel Musica Neerlandica is in september 1994 aangewezen als beschermde collectie ("uniek en onvervangbaar") in het kader van de Wet tot behoud van cultuurbezit (dossierno. ICB 171). In het evidente onderkende belang van de collectie en de plaatsing ervan op de lijst behoud cultuurbezit is dan ook de reden te vinden waarom het ministerie jarenlang financiële steun heeft verleend. Het maakt ook het gegeven dat deze collectie van nationaal belang is onmiddellijk duidelijk.

Uw ministerie heeft voor de collecties Musica Neerlandica, die dus onmiskenbaar van (inter)nationaal belang zijn, al ruim dertig jaar een bescheiden rijkssteun verstrekt en ook in de huidige samenstelling van de collecties (dus in de samenhang met het NMI) is het (inter)nationaal belang onbetwistbaar en evident, en feitelijk alleen maar toegenomen.

U hebt in uw brief van 6 december 2010 aan de Tweede Kamer met de uitgangspunten voor een nieuw cultuurbeleid aangegeven, dat het rijk zijn verantwoordelijkheid zal blijven nemen voor rijkscollecties en collecties van (inter)nationale betekenis. Daarnaast wordt in deze brief de nadruk gelegd op de overheidsverantwoordelijkheid en –aandacht ten aanzien van het erfgoed. Gezien uw brief van 1 november 2011 valt daar dus ook de collectie van het NMI, aangezien u nu ook heeft onderkend dat "Duidelijk is dat het NMI ook collecties van nationaal en internationaal belang beheert."

Uiteindelijk gaat het dus om de principiële vraag of de rijksoverheid het als haar verantwoordelijkheid blijft zien om tenminste één goed geoutilleerde en voor het publiek toegankelijke bewaarplaats voor het muzikale erfgoed in Nederland te hebben en te behouden.

Uw besluit betekent niet alleen een onherstelbare schade aan het NMI om de erfgoedtaken uit te kunnen voeren, uw besluit staat ook haaks op de verwachtingen waar het NMI op grond van de totstandkoming van het instituut vanuit heeft mogen gaan. Naar onze mening wordt ook het belang van de gemeente Den Haag, onze andere subsidiegever, daarbij ernstig geschaad.

Wij vinden dat het ministerie van OCW (met inbegrip van de voorgangers waarin het ministerie een andere naam droeg) ons heeft gestimuleerd en aangemoedigd om ons verder te ontwikkelen als instituut op het gebied van het muzikaal erfgoed (dat tenslotte als enige instituut op dit gebied werd gesubsidieerd) en als centraal instituut in Nederland op dit gebied. Daarmee werd ook blijk gegeven van een verantwoordelijkheid voor het muzikaal erfgoed, want toen het NMI in 2006 een bescheiden subsidieverhoging kreeg werd de subsidie voor de Toonkunstbibliotheek en de Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis afgebouwd. Toen die laatste subsidies waren afgebouwd was het NMI zoals gezegd nog het enige instituut op het gebied van het muzikaal erfgoed dat overheidssteun ontving. Nu wil deze zelfde rijksoverheid, c.q. het ministerie van OCW, geen enkele verantwoordelijkheid meer voor dit erfgoed nemen. Dat zijn ontwikkelingen die op het gebied van de literatuur of de beeldende kunst ondenkbaar zijn!

Een kort overzicht

Het NMI is officieel opgericht in 1999, met als doel het muzikaal erfgoed beter zichtbaar te maken. Daartoe zijn de collecties van Musica Neerlandica en het Gemeentemuseum onder een noemer gebracht (Nederlands Muziek Instituut). Toen dit in 2000 werd gerealiseerd vormden deze collecties dan ook de basis van het NMI.

De Stichting Musica Neerlandica (MN) ontving sinds 1991 subsidie van het ministerie, en de rechtsvoorganger werd al sedert december 1982 gesubsidieerd door het rijk via de Stichting Donemus in Amsterdam als dependance en afdeling Muziekhistorische Documentatie te Den Haag. MN heeft haar taken in 2000 – met instemming van het ministerie – door middel van een 'service level agreement' overgedragen aan het NMI. Het ministerie heeft toen de subsidie van MN aan het NMI toegekend (brief OCW K/M/00/29343, 19-9-2000). Dat was een stimulerende maatregel en hiermee liep het ministerie vooruit op ontwikkelingen die zouden gaan komen. Want bij de vestiging van het NMI in het gebouw van de KB in 2001 heeft het ministerie de verhuizing en de inrichting van het NMI en de aanpassingen in informatiesystemen e.d. mede bekostigd, samen met de gemeente Den Haag. Het ministerie heeft toen dus onmiskenbaar verantwoordelijkheid erkend voor de collectie Musica Neerlandica. De formele losmaking van het museale, Gemeentelijke deel, waardoor het NMI een zelfstandige subsidierelatie met de Gemeente Den Haag zou krijgen, vond plaats per 1 januari 2006.

Voorafgaand aan de cultuurnota-periode 2005-2008 heeft de Raad voor Cultuur in het advies vastgesteld dat het NMI 'een evidente erfgoedfunctie vervult.' De toenmalige staatssecretaris voor cultuur, mevrouw M. van der Laan, schreef in haar brief aan het bestuur van het NMI van 24 augustus 2005 (DK/M/2005/36322), dat zij "conform het advies van de Raad" het NMI in de periode 2006-2008 "in de gelegenheid [zou] stellen een voortrekkersrol te vervullen op het gebied van het muziekerfgoed."

Op 3 maart 2006 schreef de staatssecretaris een brief (DK/M/2006/7123) aan het bestuur van de stichting Toonkunstbibliotheek te Amsterdam, waarin zij stelde: "De centrale positie die ik binnen de cultuurnota aan het NMI heb toegekend als erfgoedbeheerder in de muziek, staat dan ook niet meer ter discussie".

In de brief van 23 januari 2008 (DK/I&I/M/2008/2035) wordt namens de minister geschreven over "het uitoefenen van uw erfgoedtaak, ook ten opzichte van muzikaal erfgoed buiten uw instelling." Daarin wordt de subsidie toegekend voor de erfgoedtaak van het NMI. Vervolgens is in het advies van de Raad voor Cultuur over de periode 2009-2012 geconstateerd dat het NMI zich "op het punt van de kerntaak (waarderen, ontsluiten en archiveren van erfgoed) als erfgoedinstituut heeft bewezen."

Bovenstaande geeft aan dat het NMI kon rekenen op de steun van een betrouwbare overheid en dat de signalen daar ook aanleiding toe gaven. Want wellicht was destijds besloten de gemeentelijke collecties niet los te weken uit het Gemeentemuseum als bekend was geweest dat het rijk zich al spoedig zou terugtrekken en zelfs muzikaal erfgoed geheel van de agenda zou afvoeren.

Het NMI heeft zich in de afgelopen jaren op verschillende manieren voor het muzikaal erfgoed ingezet. Het NMI heeft in 2008 samen met het MCN een document vervaardigd waarin de visie op de gezamenlijke aanpak van het muziekerfgoed in Nederland is neergelegd. Dit document (Nederlands Muziek Instituut; nadere uitwerking van het beleidsplan 2009-2012, en dan met name pp. 3-5) is vervaardigd op verzoek van uw ambtsvoorganger, minister R. Plasterk (DK/I&I/39072, d.d. 16 september 2008). Op dit document, dat op verzoek van het ministerie is gemaakt, hebben wij echter nooit een inhoudelijke reactie of antwoord ontvangen van het ministerie.

In de lopende cultuurnota-periode heeft het NMI in 2010 samen met het MCN een onderzoek uitgevoerd naar een virtuele toegang, een portal, tot het muziekerfgoed in Nederland

(Muzikaal Erfgoed in Nederland; haalbaarheidsonderzoek naar een Digitale Wegwijzer, 1 november 2010). Het rapport is u toegezonden. Ook hierop is verder geen inhoudelijke reactie van het ministerie geweest.

Verder mag ik u nog wijzen op de publicatie "Achter de muziek aan; muzikaal erfgoed in Vlaanderen en Nederland" (Acco 2010), waarin zeer uitvoerig en in brede zin een inventarisatie is gemaakt van problemen en vraagstukken rond het muzikaal erfgoed in Nederland en Vlaanderen.

Het NMI heeft zich dus intensief als instituut voor het muzikaal erfgoed ingezet ondanks het ontbreken van feed back van het ministerie. Dat de middelen die daartoe werden verstrekt bescheiden waren heeft ons niet ontmoedigd. Het besluit om de subsidierelatie echter geheel te beëindigen is echter onverantwoord. Het miskent het belang van het muzikaal erfgoed volkomen.

Samenvattend

Het NMI heeft zich als erfgoedinstituut in de afgelopen jaren ontwikkeld tot een instituut van landelijke uitstraling en bekendheid. De rijksoverheid heeft deze groei gestimuleerd, gefaciliteerd en daaraan ook eisen gesteld. Ook heeft het ministerie hieraan op bescheiden wijze gaandeweg meer financiële steun verleend. Het NMI heeft zich op het gebied van het muzikaal erfgoed energiek ingezet. Het NMI had er op mogen rekenen dat die steun zou worden voortgezet. Onder druk van de tijdsomstandigheden was hoop op uitbreiding van de subsidie natuurlijk nauwelijks voorstelbaar. Maar met het besluit van de staatssecretaris de subsidierelatie te beëindigen is het bestuur van mening dat er in de afgelopen jaren verwachtingen van continuïteit zijn gewekt die contrair zijn aan de huidige voorgestelde maatregelen.

Het bestuur tekent om bovengenoemde redenen bezwaar tegen uw besluit om de subsidie aan het Nederlands Muziek Instituut met ingang van 2013 te beëindigen, neergelegd in uw brief van 23 december 2011, ref. 356883.

Hoogachtend,
namens het bestuur van het Nederlands Muziek Instituut,

Prof. Mr. K.G. de Vries, voorzitter

Dr. F.W. Zwart, directeur